

Med Piraten i Köpenhamn

– Vad dricker du?

Hans hand bjöd mig sitta samtidigt som den föste undan bordets papperstravar med anteckningar, en del lösa, en del ordningsamt snoddade.

– Pernod med vatten, tack.

Jag hade läst någonstans att han själv föredrog denna dryck.

– Själv dricker jag alltid Campari så här dags, sa han klirrandes med flaskor och glas. Det glimtade odygdigt i de bruna ögonen. Han hade genomskådat mig, men det kändes inte oangenämt. Affärerna gjordes snabbt upp, honoraret fastställdes, men Fritiof ville lägga till en punkt i avtalet.

– En viss representation hör till alla seriösa affärer, de litar inte på en om man inte till en början gör av med en jävla massa pengar. Vilka ”de” var utvecklades inte närmare och det behövdes inte heller. Långt senare fick jag veta att han funnit denna argumentation ge goda resultat vid affärsöverenskommelser och därför ofta repeterade den. Logiken i hans resonemang syntes mig oantastlig så jag instämde gärna. Dagen då vi skulle ”göra av med en jävla massa pengar” föreslogs till julafton.

– Det är den bästa dagen på hela året för en köpenhamnstur, hävdade Fritiof och gav mig en fors-

kande blick. Det är lugnt och skönt på båtarna och i staden är stämningen mer gemytlig än vanligt. Dessutom skall jag ställa klockan efter världsuret.

Det framgick att en dansk jul sedan många år ingick i hans rutiner. Mitt omedelbara ja överraskande honom nog en smula, men för min del passade det bra, jag skulle ändå över och fira jul med min nya kärlek. Fritiof föreslog 10.30-turen med *Ørnen*. De danskflaggade båtarna har bättre kök än de svenska, löd motiveringen, dessutom anländer man till Köpenhamn i rättan tid till den lunch som danskarna kallar *frokost*.

*

– *Langsamt frem!*

Förförtöjning kastas men akterspring behålls. Titusen hästar rister skrovet, glas klirrar, porslin skallrar. Från byssan doftar spättan. Kretsande decembermåsar ignorerar skeppets hessa babordssignaler, de väntar på *sin* julaftonsmiddag, de vanliga sjödummade soporna. Allt är som det skall vara.

Förskeppet lämnar kajens gummidäck, näsan vrids långsamt ut i bassängen.

– Kast loss i akter.

Vi är på väg! Julmorgonens mörker hänger kvar och bortom Hjälmarekajen sprakar en ensam svetslåga på Kockums, vem jobbar en sån här dag? Diedens Järn juls skyltar med tänd neonskylt, elektriska ljus glimmar i kontorets fönster. Redan i yttre hamnen bjuder nordan upp med krabb sjö. Det stänker vitt vid stäven, i aktern smattrar *Dannebrog*. Inne hos oss är det varmt och ombonat, men glest besatt. Han tänder en Matanzas och studerar menu- och vinkortet.

– Har du hört historien om...

Ett oväntat ljud tystar honom. Skrovets vibrationer har frigjort spärren på kioskens rullgardin, som smäller i topp. Bakom rutan är guldgalonerade ärmar höjda och huvuden tillbakakastade. Befälhavare, sekond och chief förmiddagsskålar för en lycklig julresa. Gardinen dras hastigt ner.

– Di dröjer med skaffningen.

Han har beställt *smørrebrød* med ”rögad” ål, jag väljer laxen. Till detta passar dansk Export pilsner, på den tiden inte förfuskad med råfrukt. En *tjener*, vitjackad och med guld i knappar och epåletter, ilar fram med vår förtäring. På grönsalladen mumsar en snäll snigel. Jag repar mod och anmärker på saken. Vår danske broder snärtar med servetten iväg det oskyldiga djuret:

– *Så laver de frisk salat i Paris!*

Det är grunt i Sundet och *Ørnen* får stäva Flint-rännan en bra bit norrut innan vattendjupet medger kurskorrigerings mot Köpenhamn. Det är Saltholms farliga undervattensrev vi skall akta oss för. Vår slagfärdige vän står åter vid vår sida. Artigt framförs en inbjudan till kaptens salong.

– Låt oss hälsa på skepparn, säger Fritiof.

Vi ledsagas i långa gångar, en privatskyltad dörr öppnas. Öppningen fylls av en sjöbjörn med fyra galoner på armen, den översta uppvriden i ögla. Det är kapten Michelsen, som räcker fram näven.

– Välkommen ombord! Handen drunknar i den stora labben. Den gubben skulle man inte vilja bli ovän med. Men det är ingen risk. Michelsen är en jovialisk bokvän på julaftonshumör, han har bjudit in oss för att harangera Fritiof. Vi slår oss ner i blytungta fåtöljer, de håller sig nog stilla även när skutan stampar.

På en silverbricka står dryckjom, Pernod med vatten. Michelsen har förstås läst Fritiof på danska och tror sig ha ställt fram favoritdrycken.

– *Help yourself!*

– Jag får inte be om en Campari? Fritiofs pokerfacereplik krafsar lite på julstämningen. Ett ögonblick flackar blicken på vår jovialiske värd, men så är han åter herre på eget skepp. Överraskning är ett oöverträffat vapen när man vill tillskansa sig mentalt överläge. Man står väl inte med mössan i hand för en gratisdrink! Den röda drycken står strax på bordet, vi skålar och önskar varandra god jul. Michelsen berättar om hur han en gång oförskyllt fick fira jul i Punta Arenas vid Magellans sund. Fritiof kontrar med en skröna från ett annat vattendrag, Vombsjön, och utan att vi vet ordet av glider färjan in i kungens hamn mitt emellan bastionen och frihamnen.

Vi står på bryggan med Michelsen. Genom öppen styrbordsdörr glimmar byen i julskrud, men luften doftar ännu höstmilt. Vid Holmens kajer är krigiska fregatter fredligt julpyntade med civila glödlampor. Toldbodens kungliga väntstugor flankeras av julgranar. Marmorkirkens kupol lyser nyförgylld, från Amalienborg flyger klingande toner över vattnet. Det är vaktparaden, som spelar för kungen.

*

Vi förfriskar oss med var sin bitter på à Portas veranda, de diskussionslystnas klassiska mötesplats.

En lång knotig man med präktig näsa banar sig fram mellan stolar belamrade med vinterkläder.

– *Davs. Mit namn er H.C. Andersen.*

– Hans Christian Andersen?

– Detektiv H.C. Andersen, förtydligar Fritiof. Hans berömde namne bodde en gång här i huset.

– *Der sker slet ikke no'et nu*, säger Andersen. *Nyhavn er meget roligt.*

Det är en stor stillsam polis som slagit sig ner vid vårt bord. Under flera månader har det varit lugnt här i närheten. Det är på Vesterbro det händer, säger han. Vill vi åka och titta på hur man firar jul på Istedgade?

– Jul på Istedgade, det var det jävligaste jag hört, ropar Fritiof. Den får de fira själva däruppe. Vi skall iväg och äta *julefrokost*.

*

Vi svänger in på lilla Brolæggerstræde och slinker ner i ett källarcafé med ett kyrkogårdsnamn, Sorgenfri. Ölbackarna lagras inne i restaurangen, väggarna påminner om stelnad knäck, det passar ju bra vid jultid.

– Vill ni dricka något innan maten? spörjer kyparen.

– Svenskar dricker väl alltid något. Det är två rara damer, jämngamla med Fritiof, som söker grannkontakt med en vänlig provokation. Den ena böjer sig fram.

– Känner ni till Storm Petersen? Hon fordrar inget svar.

– Vet ni att han alltid tecknade svenskar med blå näsor?

Frågan väcker Fritiofs intresse.

– Det har jag inte hört, säger han.

– Detta förargade så småningom en del av era landsmän. En dag då konstnären var ute och gick mötte han en svensk bekant, som förargat frågade honom:

– Säg mig Storm kan du inte måla en svensk näsa

i normal kulör?

– *Selvfølgelig kan jeg det, svarade Storm, men hvordan fanden skal man så kunne se, at det er svenskere!*

*

En sliten man i åttioårsåldern har slagit sig ner vid pianot och spelar gamla slagdängor. När han skrattar ser man hålet efter framtanden. Den muggiga femtio-talsrocken och den gamla kubben behåller han på. Varenda en kan de gamla kärleksvisorna. Våra gran- nar sjunger högst av alla.

*Det var på Frederiksberg,
det var i maj.*

*Jeg fik en pige kær
og det var dig...*

Refrängen tas da capo, igen och igen. En gam- mal grå och rynkig kvinna förvandlas till en *dejlig*

pige. Ögonen strålar, händerna rör hon livligt. Kinderna rodnar, munnen är halvöppen, det var i går hon mötte honom, den älskade. Att han är borta sen länge är inte sant. Allt känns som det skall, underbart!

Bravo, bravo! De vill gråta, mascara rinner på rynkiga kinder. Det gör inget. Gamlingen vid pianot är en trollkarl, han får dem att glömma den slitna tvårummaren och bitterheten över att livet inte blivit som de velat. Han ger dem ungdomen åter för en stund. Buteljer langas upp på pianot som offergåvor. Tömnda klirrar de takten. Det doftar öl, fläsk och våta kläder. Nu drar han av sig överrocken, skjuter kubben i nacken, kavlar upp ena ärmen. Under tiden spelar han enhäntigt, pannan blänker, ögonen glänser. Hela källaren har han i sin hand!

Jag ser på Fritiof. Han äter inte längre, men läpparna rör sig. Tyst sjunger han med i refrängen:

... det eneste jeg savner er lidt kærlighed...

För mig är det dags att bryta upp.

– God jul!

Jag får skrika för att överrösta källarens glam. Dörren går igen bakom mig, ensam står jag på gatan. Dagen sjunker in i dunkel, i lyktors sken faller tysta flingor. Sorl, dofter och gemenskap lämnar jag bakom mig. Andedräkten ryker. Vädret slår om! Det blir i alla fall en vit julafton, tänker jag och börjar gå.

I huvudet på en gammal kung

Kongens Nytorv, en plats både för kungar och vanligt folk. Den invigdes i slutet på 1600-talet efter det att Danmark förlorat sin nordiska tätplats. Den höge grundaren, Christian, med numret fem, sitter säkert i sadeln. Envåldshärskaren har tagit position i mitten. Motgångar har luttrat honom, men han är inte desillusionerad. Han är nyfiken på hur det går för gamla Danmark. Det enda han är missnöjd med är klädseln. Han får rida barfota sommar som vinter och varför skall en dansk kung bära romersk stridsdräkt och vara beväpnad med svärd?

– Fransoser och deras romantiska historieuppfattning, muttrar han.

En fransk bildhuggare stöpte honom i bly, i dubbel storlek. Vad nu det skulle vara bra för. Statyns tyngd blev så småningom för stor, hästkrakens framben segnade långsamt mot marken. Kraken stod till slut med mulen mot backen. Var det gräset som lockade? Kungen kunde knappt hålla sig kvar i sadeln. Man började tala om riddaren av den sorgliga skepnaden. Sånt prat ville man inte höra på Amalienborg. Det göts en kopia i brons.

*

Christian är en sann djurvän. Han har massor med bevingade husdjur. Är han på gott humör får duvorna

till och med para sig på hjälmen. Under hästen ligger en stackars naken man. Ansiktet är förvridet och bär avundsjukans drag. Kungen visar sitt misshag genom att låta hästen trampa på stackaren. På sockeln umgås fyra grekiska pensionärer. De sitter två och två. Deras namn är: Visdom, Styrka, Ädelmod och Ära. De har därför inte så mycket att prata om.

Christians fasta blick är riktad mot *det Kongeliges* storslagna fasad. Vid den ser han en bergensare vid namn Ludvig Holberg, nästan jämngammal med den kungliga statyn. Christian ler stilla när han kommer att tänka på den självutnämnde folkmagisterns satiriska samtidskritik. I dag är det svårt att förstå att den kunde väcka så mycket ont blod.

Och där är minnsann Oehlsenschläger, Tegnér's gullgosse, det lyckliga geniet.

Även dessa stora andar har tiden hunnit ifatt. De förstenades av en tacksam eftervärld, knappt någon läser dem, men de lever i pjäserna som fortfarande spelas. Nu sitter de gamla moralisterna i dubbel storlek utanför teatern. Värdigt vilar de i fåtöljer och bevittnar tyst publikens entré. Annars fördriver de tiden med att se om bussarna avgår i tid. Mörka vinterkvällar, när facklor flammar på teaterns tak, kan man se de väldiga läpparna röra sig. Men spana diskret! De gamla gossarna är i besittning av stora andliga krafter. Man vet inte vad de kan ta sig till om de blir förargade. De muttrar i mungipan för att ingen skall märka något. De är ju döda, men ändå odödliga. Men dumheterna från balkongens mellanaktspublik måste ibland korrigeras.

Om vinternatten flänger en iskall nordan in från Store Kongensgade. Den är för jämlikhet och sopar till allt i sin väg. Den får skyltar att gnissla och gat-

lyktor att gunga. Då passar kungen på. Om du hör en dånande stämma, som överröstar vädret, så är det han. Han för ett samtal med Ludvig, tvärs över hållplatsen. Det är två danskar, som talar om gamla tider. Både onda och goda. Oehenschläger talar han inte med. Det är ingen idé. Han är för ung. Förresten har han aldrig tyckt om det där romantiska dravlet, *Fædrelandssangen*, som han skrev. Den som börjar: *Det er et yndigt land...*

Tacka vet jag Ewalds sång om min käre farfar: *Kong Christian stoed ved højen Mast, I Røg og Damp...*

Han nynnade för sig själv.

*

Christian ler när han kommer att tänka på den komiska synen av en lång slyngel från Odense, som sprang kring den kungliga teatern mest varenda dag. Han drömde om att bli berömd! Men han blev varken dansare eller skådespelare utan författare. Så skrev han *nogle eventyr for børn og det lykkedes ham*. En saga kallades Lyckans galoscher, erinrar sig kungen. I den beskrevs hur platsen såg ut redan på gamle kung Hans tid. Det var rena fantasier förstås, men Andersen var också en duktig PR-man, mest för sig själv förstås, men även för gamla Danmark.

*

När majestätet tror sig osedd, vrider han knirrande på huvudet och spanar efter sin dyre halvbror, mätressens son, Ulrik Frederik Gyldenløve, nere vid Charlottenborgs slott.

– Det var en hejhoppsan till karl, mumlar kungen.

Ståthållare för Norge vid 26 års ålder. Studerade krigskonst och humaniora i Siena. Blev general hos spanjorerna. Lysande administratör och samhällsreformator. Fruntimmerskarl och fräck som en lus. En gång stal han kyrkklockan i Vänersborg och lät hänga den i Vor Frelsers kirke på Christianshavn.

Där hänger den visst än.

– Ja, ja. En begåvad fan, som kom i skuggan av oss äktingar.

Facklorna fladdrar vackert på Charlottenborg, men kungen mulnar. Han saknar den avhållne brodern. Han blir dyster. Det är slaget vid Lund han försöker låta bli att tänka på. Det är alltför bittert. Att få stryk av en svåger. Det sköna Skåne, juvelen i det danska riket, för evigt i svenskarnas händer. Det mäktiga Köpenhamn i en dansk utkant. Griffenfeld hade rätt som vanligt... Nej, bort sådana tankar!

*

Den nya tidens kulturella påhitt med välta bussar och blodmaskerade människor förstår han sig inte på, men det bekymrar honom inte. Strunt och dagsländor. Kejsarens nya kläder!

Krogarnas antal har minskat sen hans tid, men de är tillräckligt många. Deras kommers roar mer än oror. Mången natt har han växlat ord med de överförfriskade på väg till Sverige. De tilltalar honom som en jämlike. Rusiga frågar de efter vägen. Han tar inte illa upp. Tidens krav förändras, brukar han säga. Den smorde lyfter marskalkstaven och pekar mot Flygbåtarna, eller mot Pilen. Han är för fri konkurrens och sätter en ära i att inte gynna någon. Enstaka vandrare brukar till och med tacka för hjälpen. Artighet verkar annars vara en dygd i avtagande.

Förutom förlusten av Skåne har han en annan stor sorg. Den varade i fem outhärdliga år. Han led med sin namne, den tionde. Ockupationsmaktens parader var värst. Dom hade till och med fräckheten att ställa upp på hans torg, med hakkors, maktfullkomlighet och

gutturala läten. Men han log en söndag när varenda dansk i en utsökt tajmad protest bar en liten hemstickad mössa, som såg ut som ett Royal Air Force-tecken i blått, vitt och rött. Av någon anledning kom han att tänka på filmen om Pimpernel Smith, scenen när den kultiverade brittiske vetenskapsmannen möter den vulgäre underhuggaren Göring i sin pajasuniform.

*

Varje vår får Köpenhamns studenter komma innanför stängslet. De får till och med lov att dansa kring hästen. Trots sin höga ålder rycks han med av ungdomlig yra. I smyg kikar han på de älskande paren, som vänslas på de gröna sofforna. Det är alls ingen gubbsjuka, intalar han sig. Tvärtom, han vill dem så väl och så tänker han på ungdomens vackra flickor ute i *Frederiksberg have*.

– Ja, jag var en riktig kvinnokarl. Han blir riktigt upphetsad i sitt brons och rättar till svärdet, som inte vill hålla sig på plats. Tänk att få stegra den trofaste. Att förvandla en maklig hingst till en eldig springare. Galoppen skulle gå längs Gothersgade och in i *Kongens have*, på våren sitter där små vackra kontorsdamer. De äter *frokost* ur påse och solar sina vackra ben. Jag skulle vilja bjuda dem på lax och champagne i *chambre separée*!

– Men, se men inte röra, det får alla gamla statyer göra, resonerar han förnuftigt när han lugnat sig lite.

– *Varme piger er aldrig kolde*, tänker han när en cyklande mö susar förbi. Kroppsstrumpan täcker knappt gumpen. Ett rött bakljus dinglar i flätan. Han har alltid tyckt om att smida rim och kan inte låta bli att leka lite:

*Förlåt att jag kallar dig dronning,
du sköna med utslaget hår.
Du minner om den kära lite,
hon som jag skymta i går.
Det var i en storstadens glänta,
hon hastigt dök upp på en hoj
och satt så vackert i sadeln,
en urban ryttarinna på skoj.
Det enda jag kom på att viska;
var ett andlöst, betaget: O boy!*

*

Med ålderns rätt sluter han ögonen och vilar en stund. När han öppnar dem står där en man med slängkappa och svart slokhatt och sträcker ut handen. Ögonen glittrar och han föreslår helt fräckt:

– Kom så Christian! Gennem byen en sidste gang!

Och Christian stiger för första gången ner på sitt torg och de krokas arm i ömsesidig respekt och när de går bortåt ströget hör jag Dan Turélls röst, först starkt sedan allt svagare:

*Innan jag dör vill jag släntra genom stan en sista
gång,
det är min försynta önskan.
Jag vill vandra igenom Köpenhamn
som så många gånger förr.
Jag väljer rutt med omsorg:
ner för Istedgade och Vesterbro,
in på de sollösa sidogatorna med nedlagda butiker.
Gulnade gardiner, fettblanka gasspisar
bakom smutsiga skyltfönster.
Lukt av kål och frikadeller hänger i trapporna.*

- - -

*Och som en skugga släntrar jag Strøget
med mina vänner
och alla som jag älskat.
De är gengångare.*

*Bara jag ser att de är det, men det är de
och vi tar avsked av allt och av varandra
men vi är inte sentimentala.*

*Luften är full av något som ingen vet vad det är
och vi går där i tysta samtal
och vid Nytorv är de borta igen.*

*Jag försvinner bort lite längre ner på gatan,
min sista vandring är över
och gatan en skugga mindre.*

København på mitt sätt

Jag har valt ut antal ställen efter eget gottfinnande. Några är turististiska, men bra, några mer okända. För att underlätta sökandet är listan indelad i stadsdelar.

København ligger på en av Danmarks äldsta bebodda platser. De tidigaste arkeologiska fynden härrör från 5000–6000 år f. Kr. Stad från 1167 e. Kr. Det året började krigaren och bispens Absalon bygga en borg på nuvarande Slotsholmen för att skydda platsen mot sjörövare. Nu ligger här Christiansborg där Folketinget residerar.

På den tiden hette byn Havn men på medeltiden ändrades namnet till Købmannæhafn, köpmännens hamn. Handelsfartyg från hela Östersjön anlände för att sälja varor och för att hämta sill. Byen växte upp vid en naturhamn: den smala passagen mellan Själland och Amager. Här låg flera småöar av vilka i dag endast en är kvar, Slotsholmen, omgiven av kanaler. De gamla öarna är borta men lever kvar som gatunamn: Bremerholm, Frederiksholm och Gammelholm.

I slutet på 1300-talet hade Köpenhamn ca fyra tusen invånare. Byens välstånd grundade sig på de enorma mängder sill som fångades i Öresund och Östersjön och som såldes som vintermat. Välståndet väckte avundsjuka. Byen befästes med vallar och vallgravar. Gatunamn som Nørre Voldgade och Vester Voldgade påminner fortfarande om denna tid.

1170-talet förärade Valdemar I staden till biskop Absalon och denne testamenterade den till Roskilde stift 1191. Under flera hundra år gick staden fram och tillbaka mellan krona och kyrka.

1416 säkrade Erik VII av Pommern staden för den danska kronan. När kungamakten stärktes och stabiliserades kom Köpenhamn att kallas Kongens by.

Trots krig, svält, plundring och bränder växte staden. 1630 hade den ca 25.000 invånare, ca 60.000 år 1700. 1711 dog en tredjedel av invånarna av pesten. Fortfarande låg byen innanför de gamla vallarna som inte revs förrän i mitten av 1800-talet. Den första järnvägen togs i bruk 1847 (Köpenhamn–Roskilde). År 2000 har stor-Köpenhamn ca 1.2 miljoner invånare.

Nokken. Mellan Islands Brygge og Sjællandsbroen

En samlad frihetslängtan från Vester- og Nørrebro's ändlösa stenkvarter har skapat en egensinnig livsstil som fått sitt lantliga uttryck på Nokken, tre kilometer från Rådhuspladsen. Det handlar om renodlad individualism. Stugor med klocktorn tyder på centraleuropeiskt ursprung. Hemnickrade trädgårdshästar i naturlig storlek och rivningsvirkesfasader i upproriskt knallrött. Många stugor bebos året runt. Fotogenlampan lyser och utedassets stillsamma fröjder underskattas inte. Det bajas ekologiskt, men ordet används nog inte. En munter, envis laglöshet råder. Om någon vill utvidga potatislandet är det bara att gräva en bit till. Bestämmelser är till för att kringgå. Det som inte är förbjudet är tillåtet. Byggnadsmaterial köper man billigt vid rivningar inne i stan eller har man fått det gratis. Vid Hovedgaden är en snipa uppallad, färdig att sjösättas.

– Ska den i havet? har någon skrivit på en bräda.

– Jag vet inte, står det på nästa skylt. Samtalet avslutas med:

– Kanske i morron eller på söndag.

Jag hoppas innerligt att Nocken får vara kvar, inte som reservat, utan som en levande del av Köpenhamn.

Dragør by. Øst-Amager

Christian IV kallade på 1600-talet in holländare och gav dem mark på Amager. De skulle odla upp den ödsliga ön och förse huvudstaden med kött och grönsaker. De var duktiga både på lantbruk och sjöfart. Läs Borgerforeningens anslagstavla utanför Beghusets restaurang så får du veta vad som händer i byn. Det välförsedda biblioteket är värt ett besök. Det gamla Dragør är som ett museum. Röda tegeltak med vita fogar. Stigar efter vattnet. Lustbåtshamn och kallbadhus. Halvvägs dit fjäderfä av alla slag; feta ankor, ilska kalkoner och jättestora änder. Den fattige Hjalmar Söderberg bodde några somrar i början på seklet på Dragør Badehotel och skrev tankeboken "Hjärtats oro".

Kastrup industrihavn

Fotresan från Kastrups station till industrihavnen tar 20 minuter, cyklar du, tar det halva tiden. Du befinner dig i en miljö av industriellt förfall men med mänsklig vitalitet. Kystens Perle, den riktiga pärlan, ligger inte på Nordsjælland utan i Kastrups industrihavn. Baren där du blir bemött som en människa. Vilken tid på året du än kommer välkomnas du med gästfrihet. Du inbjuds att delta i barens lag vid cykeltävlingen Amager Runt som alltid går sista söndagen i maj.

S. Kastrup industrihavn. Ved havnen

Den lilla kanalen söder om hamnen med fiskebåtar, smatt-

rande bojflaggor och doft av tjära. Handla en torsk! Hodorna, på kajkanten organiskt vuxna och tillbyggda, tillbyggda, tillbyggda. En omedveten installation av det oförutsägbara.

Badhuset Helgoland. Amager strandvej

Kallbadhuset är en resa värt även om du inte skall bada. Genuin badhusmiljö med omklädningshytter och plank från anno dazumal. Namnet kunde vara ett fyrskepps; Helgoland står det i svarta meterhöga bokstäver.

Kongelunden. Sønder-Amager

Den planterade skogen med de raka stigarna på Amagers sydspets. Hit har jag cyklat många gånger. Från Kastrup station kör du den vackra omvägen över Dragør. Annars tar du av vid Kongelund-skylden på Englandsvej. Längst ner på pynten ligger en liten krog, men det är billigare och bättre att gå in hos slaktaren i Kastrup eller Dragør och köpa några hånmader för tio kronor styck. Du får dem på danskt rågröd eller vitt franskt om du föredrar det. Pålägget bestämmer du själv. Dyrelægens natmad eller rullepølse eller rostbiff med remoulade eller en bit gammelost.

Ørestaden

Den stora satsningen på Amager. Sex kvarter med olika profil. Kanaler, bassänger och grönområden. 60 procent kontors- och affärsbyggnader, 20 procent bostäder och resten andra byggnader för t.ex kultur och sjukvård. Om 35 år 50.000 arbetsplatser och 10.000 bostäder. Metron får sex stationer på området och från Ørestads City kan man åka direkt tåg till många skånska städer via Öresundsförbindelsen.

Slotsholmen

Borg

Historieskrivaren Saxo förtäljer att Köpenhamns grundare, biskop Absalon, byggde den första borgen på det som senare kallades Slotsholmen 1167. Det nuvarande Christiansborg är det sjätte slottet på denna plats.

Christiansborgs slot

Uppfört av Christian VI 1731 i wienerbarock och fransk rokoko. Den kungliga familjens bostad. 1794 förstörs huvuddelen av slottet vid en brand. Kungafamiljen flyttar till Amalienborg. Christian VII och Frederik VI uppför det andra Christiansborg 1803–28. Även detta slott brann ner, 1884. Det nuvarande slottet i nyrokoko och granit uppfördes 1907–1928. Arkitekt: Thorvald Jørgensen. I byggnaden finns Folketinget och de kungliga representationslokalerna.

Det kongelige bibliotek/Den sorte Diamant. Christians brygge

Nationalbibliotek. Invigt 1906. I trädgården en allvarlig Kierkegaard i brons, i hallen en Grundtvig, olik sig. Vändig läsesal för internationell forskning, milt ljus och tystnad. Nybyggnaden, *Den sorte diamant*, invigd 1999. 24 meter till tak och vy över hamnen. Futuristisk, allvarlig, mörkglasad, långt från det danske smil. Farligt lutande över hamnens vatten. Fyra meters skillnad i lodlinjen från markplan upp till översta våningen. I stället för bärande väggar vilar

Den sorte diamant.

Diamanten på vajrar, fasaden kan luta utan att falla. De unga Århus-arkitekterna Schmidt, Hammer och Lassen vann uppdraget med den omvända symmetriens arkitektur. 179 arkitekter från hela världen tävlade om uppdraget. Bokhandel, utställningar och kulturhus. Restaurang och café med vy mot vattnet.

Børsen. Børsgade

Christian IV:s stolthet från 1624. Ursprungligen varubörs och spannmålslager. Fyra drakar tvinnar stjärtarna till ett torn. 40 gatudörrar till dåtidens affärer. Mitten av 1800-talet inrättades fondbörs, i dag kontor. Nio gavlar mot Børsgade. Statyer av Merkurius och Neptun från 1745 skapade av bildhuggare J. C. Petzhold.

Christiansborg Ridebane/Den kongelige hestestald. Christiansborg slot

Bevarad, kunglig, hippologisk miljö på platsen bakom Folketinget. Har du tur får du se ädla springare rastas på Ridebanens grus dirigerade av ståtliga hästkarlar i piska och uniform.

Thorvaldsens museum. Vid Christiansborg

Verk av Danmarks store son, bildhuggaren och nyklassisten Bertel Thorvaldsen, 1768–1844. Blev berömd i Rom. Skulpterade kungligheter och Europas vitterhet. Bodde där i fyrtio år. Fasadens friser visar Thorvaldsens triumfartade hemkomst till Köpenhamn 1838. Kända verk: Kristus och apostlarna i Vår Frue Kirke i Köpenhamn, reliefen Amor och psyke samt frisen Alexanders intåg i Babylon.

Istedløven. Christians brygge.

Ljeonet stod i den då danska staden Flensburg till minne av de tusen danskar som stupade vid Isted Hede 1850 i kriget mellan Danmark och Tyskland. Fjorton år senare började ett nytt krig och preussarna erövrade stora delar av södra Jylland inklusive Flensburg. Lejonet blev krigsbyte och ställdes upp i Berlin. Efter freden 1945 beslöt amerikanerna att återlämna statyn till Christian X. Då USA-transporten nådde danska gränsen stoppades den av brittisk militär. Klockan var ett på natten. Vaktchefen frågade vad lasten bestod av. Den amerikanske chauffören svarade:

- Ett lejon till den danske kungen.
- Prata inte strunt, sa den brittiske sergeanten.
- Ja men se här, svarade amerikanen, lyfte på presentningen och lyste på det jättelika lejonet vilande i träull och sågspån.

Lastbilen vinkades vidare.

Indre by

Dansk Design Center. H.C. Andersens Boulevard
mitt emot Tivoli

Ett nytt hus för dansk form och design. Ritat av arkitekt
Henning Larsen.

Israels Plads vid Frederiksborgsgade nära Nørreport
station

En ståtlig, sliten plats som 1968 fick sitt namn för att vi
inte skall glömma nazisternas förföljelse av danska judar.
Samma år invigdes Danmarks Plats i Jerusalem. Minnes-
sten från 1975 med citat från skapelseberättelsen i första
Mosebok. På torget säljs grönsaker och blommor. Lopp-
marknad sommarlördagar.

Politigården. Mønsteds Gade

Ett måste för arkitekturintresserade. Monumentalt bygge
från 1924 ritat av Hack Kampman. Två inre gårdar med
bågformiga pelargångar. Den större gården har en diameter
på 44 m d.v.s. 60 cm mer än Pantheon i Rom. Den inre
gården har Venedigs Santa Maria della Carita, ritad av Pal-
ladio, som förebild.

Arbejdermuséet. Rømersgade 22 in på gården

Utställningar om dansk arbetarrörelses historia. Konserter,
teaterföreställningar mm. I dessa salar har generationer av
danska arbetare mötts, roat sig och debatterat. Många pro-
minenta gäster har gästade huset: t.ex. Karl Liebknecht, Rosa
Luxembourg och Lenin. Ursprunglig miljö.

Café & Øhalle 1892. Rømersgade 22

Tvårs Frederiksborgsgade nära Israel plads ligger en oas. Lämna stadens larm, gör en resa till 1892. Restaurerat så att det inte märks. Möbler, toalettpappershållare, dörrtrycken, armatur är tidtypiska. Dansk fat- och buteljøl samt belgiska, engelska och tjeckiska maltdrycker. Pröva marinerad sill och som kontrast, hembakad äpplekaka.

Palmehuset, Botanisk have. Ø. Farimagsgade 2 C och Gothersgade 128

Carlberg-bryggeriernas grundare J. C. Jacobsen lade upp slantarna och konstruerade det stora växthuset. Han var, förutom bryggare, specialist på järnkonstruktioner och värmeanläggningar. Palmehuset byggdes 1874 där den gamla fästningsvallen en gång låg. Dammen tillhörde en gång byns vallgravssystem.

Palmehuset.

Glyptoteket. Dantes Plads 7

Till denna byggnad återvänder jag gärna. I vinterträdgården finner jag ro vid palmer och subtropisk grönska. Den legendariske bryggaren Carl Jacobsen (1842–1914) skänk-

te sina samlingar av modern och antik konst till staten. För att hysa skatterna önskade mecenaten en byggnad som: ”med en egen ejendommelig Skønhed, hvortil Byens Borgere uvilkaarligt skulde føle sig dragne”. Det blev Ny Carlsberg Glyptotek. Huset ritades av arkitekterna, Vilhelm Dahlerup och Hack Kampmann. Den antika samlingen följer skulpturens historia i vår del av världen, från 3000 f.Kr. och fram till den romerska kejsartidens slut 500 år e.Kr. Den orientaliska avdelningen visar verk från Sumer, Babylon och Assyrien. Grekisk och etruskisk samling i internationell klass. Romerska avdelningen har en förnämlig porträttsamling. Muséets moderna del visar danskt och franskt måleri samt skulptur från 1800- och 1900-tal. Arkitekt Henning Larsens nya byggnad är tillägnad fransk impressionism. Bilder av Courbet, Corot, Manet, Degas, Monet, Pisarro, Gauguin.

Dante søjlen. Dantes Plads, vid Glyptoteket

I juni 1922 besökte den italienske kungen Victor Emanuel Köpenhamn och kollegan Christian X. Italienaren överlämnade en storslagen gåva. En marmorelare från en romersk ruin. Vid pelarens fot avbildas Dante Alighieri som skrev ”Den gudomliga komedin”. Hans älskade Beatrice dog 25 år gammal. Hon är avbildad högst upp på pelaren.

Statens Museum for Kunst. Sølvgade 48–50

Byggnaden är uppförd 1889–96. Samlingar av äldre och modern konst, 1300–1900. En modern tillbyggnad i direkt anslutning till den gamla byggnaden har färdigställts under sent nittotal. Storslagen arkitektur i betong och glas vetande mot Østre Anlæg. Restaurang.

Middelaldersby

Gråbrødretorv. Mellan Valkendorfs-gade och Skindergaden

Ett skevt torg med stort träd och vackra fasader. En gång låg här gråbrödrakloster. Sommartid sitter folk på torgets kullersten med en bajer. Turister blandas med köpenhamnare. Fontänen Vandkunst av Søren Georg Jensen står där stadens skampåle en gång stod. Texten löd: Corfitz Ulfeldt, forrædren. Til evig spot, skam och skændsel.

Holmens kirke. Holmens kanal

Ombyggd från marin ankarsmedja till kungahusets och marinens kyrka av Christian IV. Vackert kyrkorum. Ursprungligen flottans ankarsmedja. Kyrka från 1619. Snidad predikstol och altartavla från 1662. Sjöhjältarna Tordenskjolds (även staty) och Niels Juels är begravda här. I denna kyrka vigdes Drottning Margarethe II med prins Henrik 1967.

Gammeltorv och Nytorv. Strøget vid Frederiksbergsgade/Nygade

Till ca 1850 stadens huvudtorv innanför vallarna. Dåtidens stora marknadsplats. Springbrunn med kärleksbilder i förgyllt brons. Bevarade fasader. Här ligger Domhuset, Köpenhamns rådhusrätt inrymt i ett ”grekiskt tempel”. Arkitekt C.F. Hansen 1815. Skrid fram mellan mäktiga doriska pelare. Storslaget enkel nyklassicism. Över Lavendelstræde Suckarnas gång från häktet.